

IPVV, IP A KNIHOVNY

Informační politika

18.11. 2011

Informační gramotnost

- „Schopnost jednotlivce prostřednictvím dostupných informačních metod a technologií vyhledávat, zpracovávat, vyhodnocovat a využívat informace.“ (TDKIV)
- Zastřešení gramotnosti funkční a počítačové
- PC gramotnost: schopnost a dovednost efektivně využívat ICT
- Funkční gramotnost odvozená od povahy vyhledávaných informací, složky:
 - Literární – čtení i psaní odborných textů, odborný styl apod.
 - Dokumentová – formuláře, práce s IZ, citace apod.
 - Numerická – grafy, tabulky, výpočty apod.
 - Jazyková – schopnost použít cizí jazyk a stylistika ve vlastním

Potřeba IG

- IG dnes klíčová pro profesní úspěch i prospěch celé společnosti
- Klíčové vlivy:
 - exponenciální nárůst informací, informačních médií, kanálů a služeb
 - nárůst technologií, nástrojů a aplikací pro vyhledávání a rozšiřování informací
 - nárůst změn v komunikačních vzorcích a chování
- Dle některých názorů IG jiné předpoklady i podoba u různých generací => několik různých dělení, vždy orientační a řádové

Informační generace (dle Badwena)

Generace	Nar.	Sociální podmínky	Kom.	Vlastnosti a informační chování
Veteráni	1915-1945	Světová válka, ekonom. problémy	Rádio, kino, knihy	Až 70 % neví, co je internet, nesourodá generace
Boomers	1945-1965	Dětství v ekonom. stabilitě	TV, knihy, desky, telefon	Více se učí novému, ochotni učit se novým technologiím
X	1965-1980	Studená válka, nejistá kariéra	Počítače, stereo, CD, MTV	Náchylní ke změnám, často se rekvalifikují, pesimisté, preferují anonymitu, wiki, umí využívat technologií, ale nejsou jí opojeni
Y, Millennials	1980-1995	E-svět, poslední znající nejdřív školu, pak internet	Web, mobil, PC hry	Optimisté, ICT část života, necítí nedostatek informací, tvůrci informací, nerespektují autorská práva, rádi dělají vše sami – raději Google než sofistikované nástroje
Z, Google gen.	Po 1995	Neznají svět bez e-informace a spojení do sítí	SNS, SMS, iPady	Multitasking, špatná koncentrace, málo hluboké přemýšlení, mylně si myslí, že ICT perfektně zvládají, učí se raději na síti než sami, raději obrázky, zvuky a video než text, rychlost především, mýty o odlišnosti od předchozích gen.

Otázky

- Jaké tři nejlepší služby by měly knihovny a informační pracovníci nabízet jednotlivým generacím?
- Mohou knihovny soupeřit s Googlem?
- Stanou se z knih elektronické knihy a blogy? Jaké služby pak budou poskytovat knihovny?
- Mohou knihovny nějak využít potřeb sociálních sítí mladé generace?

Informační gramotnost

- Hlavní překážky růstu IG dle české vlády:
 - Nedostatečná motivace a nízké povědomí o možnostech ICT
 - Obava z prvních začátečnických kroků
 - Nízká dostupnost ICT produktů a služeb (cena)
 - Omezená dostupnost získání a udržení IG
- Nedostatek IG => digital divide – možný boj jen podporou LLL
- Školství – klíčové, nutné dát základy IG všem absolventům, ale i dospělým pomocí kurzů
- Knihovny – zajištění rovného přístupu k informacím a technologiím

Strategické dokumenty IP v ČR a vzdělávání

- 1999: Státní informační politika – základ pro SIPvV
- 2004: e-Česko 2006 – informační vzdělanost 1 ze 4 priorit, cíl rozšíření základní PC gramotnosti během 4 let alespoň na 1/2 populace
- 2005: Národní Lisabonský program 2005-2008 – priority pro vzdělávání:
 - Kurikulární reforma
 - Rozšířit přístup k vyššímu odbornému a VŠ vzdělání, podporovat prostupnost v rámci terciárního vzdělávání
 - Zlepšit propojení systému počítačného a dalšího vzdělávání
 - Podporovat spolupráci zaměstnavatelů, zaměstnanců a vzdělávacích a odborně profesních institucí a další vzdělávání ve firmách
 - Zvýšit informační vzdělanost

Koncepce SIPvV

- Základ 2000
- Rada vlády pro státní informační politiku (už neexistuje)
- Primárně 2 oblasti zájmu:
 - Zajištění informační infrastruktury v celé vzdělávací soustavě, vč. dalšího a LLL
 - Vytvoření rámce pro integraci ICT do kurikulí na všech stupních (zvyšování informační a funkční gramotnosti)
- „Nejde o nic menšího, než je vzdělávání 10 milionů obyvatel ČR a budoucnost této země.“ (Koncepce SIPvV)
- 2003-2006 realizace SIPVZ s hlavními úkoly:
 - Informační gramotnost pedagogických pracovníků i žáků
 - Přístup k on-line a offline zdrojům
 - Infrastruktura

Koncepce SIPvV

- 2003 výzkum vybavenosti škol: z celkového počtu 11 505 škol připojeno k internetu dle MŠMT 82 %, průměr 4,7 počítačů na 100 žáků
- Připojování škol k internetu, PIK + vybavenost vzdělávacích institucí ICT, IZ a vzdělávacím SW
- IG, integrace ICT do výuky
- Koordinátoři ICT na školách
- LLL (pedagogové, knihovníci...)
- Všechny stupně a typy vzdělávání, vč. neformálního

Koncepce SIPvV a knihovny

- Uznána nezastupitelná role knihoven
- Knihovny – soustředěny informace i lidé schopní při jejich vyhledávání a zpracování kvalifikovaně poradit
- Nelze podceňovat vzdělávací roli knihoven
- Knihovní infrastruktura => „aby každý občan bez ohledu na věk, pohlaví, národnost, rasu, náboženskou příslušnost, jazyk, odborné a společenské postavení a bez ohledu na místo, v němž se nachází, měl otevřený přístup ke vzdělávání a informacím.“ (koncepce SIPvV)

NPPG

- 2003-2006
- Cílem umožnit začátečníkům osvojit si základní dovednosti při práci s PC v rámci LLL
- 2-hodinové kurzy pro veřejnost v doprovodu lektorů
- Cena 100 Kč, MI ČR přispívalo 417 Kč na každou osobu
- MI ČR - celkové náklady 30 mil./rok
- Většina účastníků starší než 40 let, nejvíce 51-60, mnoho přihlásil zaměstnavatel => zaměstnatelnost
- Nutná návaznost pro vyšší úrovně a objektivní hodnocení PC gramotnosti => certifikace [ECDL](#)

NPPG – obsah kurzů

- Ovládání PC (zapínání, vypínání, myš, práce se soubory, složkami, okny...)
- Texty v PC (editor, formátování, tisk)
- Internet (připojení, základy vyhledávání, e-pošta)
- Zvláštní kurzy pro zdravotně postižené = NPPG Handicap
=> eAccessibility a zaměstnatelnost, individuální přístup
- Občan, úředník a PVS (řešení běžných životních situací, vyhledávání v zákonech, stránky úřadů a e-podpis)

NPPG a knihovny

- Více než 200 školících míst v ČR, celkem 190 000 proškolených
- Naprostá většina realizátorů kurzů komerční subjekty
- Chyběly knihovny
- Měly by zajišťovat takovéto služby?
- Jaké jsou účely/úloha veřejných knihoven v “informační společnosti“ ?

Informační gramotnost a školství

- Školy omezené vybavení => problém účastnit se projektů i využít e-výukové materiály; rychlost připojení byla pouze 64 kbps na školu
- [INDOŠ](#) – viz dále
- MŠMT zveřejnilo v 2008 plán na realizaci Koncepce rozvoje informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání pro období 2009 -2013 „Škola pro 21.století“ => 2009-2013 více než 3 mld. Kč na nákup počítačů, připojení, vzdělávání učitelů v oblasti ICT a výuku informatiky

INDOŠ

- [INDOŠ](#) (neaktualizované)
- Součást vládních podpůrných opatření v 1. etapě SIPVZ
- 2001-2005, zapojilo se 3 620 škol vybraných MŠMT
- Spolupráce Český Telecom + AutoCont
- Finanční a materiální podpora státu v oblasti vybavování škol ICT a připojováním k Internetu
- Nedošlo na všechny školy

Infogram

- [Portál pro informační gramotnost](#)
- Vznik za podpory MŠMT ČR
- Výsledek centralizovaného rozvojového projektu
Informační vzdělávání bez bariér: webový portál pro
rozvoj informační gramotnosti a podporu celoživotního
vzdělávání

Další projekty pro rozvoj IG a školství

- [ICT ve vzdělávání](#)
- Pro IG na VŠ [komise](#) Informačního vzdělávání na vysokých školách
- [Jednota školských informatiků](#)
 - Založena 12.4. 2002
 - Důvod vzniku: dlouholeté potřeby a požadavky pedagogů zabývajících se ICT ve vzdělávání a správců školních počítačových sítí, nutnost organizovat se a společně postupovat při informatizaci našeho školství
- [Škola online](#)
 - Provozuje CCA group
 - Diskuse k článkům, přeposílání zpráv, hlasování, soutěže, poradenství apod.
- [Partneři ve vzdělávání](#) (Partners in Learning)
 - Iniciovalo Microsoft
 - Primárně pro ZŠ, SŠ a učiliště
 - Nejen české, ale v jiných státech jiná zaměření
- [RVP](#)

PIK

- Začal 2004
- Prodloužen do konce roku 2007
 - Novelizace knihovního zákona
 - Možná ztráta nároku na dotace
- Více než 6000 veřejných knihoven
- Knihovnám hrazeno vysokorychlostní připojení na 36 měsíců, pak musí pokračovat
- Důraz na bezpečnost připojení
- CPU = centrální podpora uživatelů – pomoc při řešení problémů (tel. linka, e-mail)
- Financováno z VISK 3 (ICEKNI)

PIK – podmínky účasti:

- Veřejná knihovna dle knihovního zákona
- Nutno podat žádost, na účast není právní nárok, rozhodovalo MI ČR
- Knihovna musela mít připravenou techniku a SW (PC se síťovou kartou, vč. antivirové ochrany)
- Žadatel musel zajistit vyškolení obsluhy PC s internetem do 3 měsíců od instalace
- Přístup pro veřejnost nejméně v rozsahu provozní doby
- Za neoprávněné využívání (např. komerční účely) sankce => nelze požadovat poplatky za přístup k internetu

KONCEPCE ROZVOJE KNIHOVEN

Koncepce rozvoje knihoven 2004-2010 – hl. cíl

- Prostřednictvím systému knihoven umožnit občanům rovný přístup k publikovaným dokumentům a dalším informačním zdrojům v jakékoliv formě
- Vytvářet informační infrastrukturu pro
 - Výchovu a celoživotní vzdělávání
 - Uspokojování kulturních zájmů občanů
 - Výzkumnou a vývojovou činnost
 - Podílet se na ekonomických aktivitách a nezávislém rozhodování jednotlivce

Koncepce rozvoje knihoven (1)

A. Formování knihovního systému

- Spolupráce: souborné katalogy, sdílená katalogizace, konsorcia pro EIZ, spolupráce specializovaných knihoven
- Zlepšit právní zakotvení systému knihoven
- Unifikace a standardizace knihovních činností, metodická a poradenská činnost (NKP, MZK, krajské knihovny)

B. Rovný přístup k VKIS

- Rovný přístup a zároveň ochrana duševního vlastnictví
- Kvalitativní parametry činnosti (např. benchmarking)
- Internetizace, vybavení ICT a zlepšení infrastruktury
- Úloha v LLL, informační vzdělávání
- Sdílení IZ
- Využití knihoven pro e-government
- Komunitní role knihoven

Koncepce rozvoje knihoven (2)

C. Tvorba a zpracování knihovních fondů a IZ

- Finance pro nákup a obohacení fondů
- Kontinuita EI Z pro výzkum, vývoj
- Převod lístkových katalogů do e-podoby
- E-souborné katalogy a informační brány

D. Ochrana a zpřístupnění kulturního dědictví

- Zkvalitnění průběžné i retrospektivní bibliografie; šedá lit.
- Koncepce trvalého uchování tradičních i e-dokumentů
- Postupná digitalizace starých a ohrožených tisků

E. Rozvoj lidských zdrojů

- LLL knihovníků, ICT + jazyky
- Lepší mzdové ohodnocení
- Podpora zahraničních stáží knihovníků a účastí na konferencích

Koncepce rozvoje knihoven ČR 2011-2014

- Předkladatel Ministerstvo kultury, zatím nenalezena finální verze, ale pracovní různých skupin Ústřední knihovnické rady + Knihovní institut NK
- Vznik z formálních důvodů (konec předchozí koncepce), ale i obsahové změny
- Nutné zohlednit změny společnosti a ICT (internet = konkurence knihoven, rozvoj e-dokumentů...)

Pracovní skupiny

- Klient – služby – dr. Tomáš Řehák MKP
- Procesy a legislativa – ing. Martin Lhoták, KAV ČR
- Fondy, informační zdroje – Ing. Martin Svoboda, NTK
- Pracovníci a jejich rozvoj – Mgr. Zlata Houšková, NK ČR
- Financování – dr. Vít Richter NK ČR

Idea – Klient říká:

- „V krásné, přívětivé a pohodlné knihovně
- rychle obsloužen příjemným, kvalifikovaným, očividně spokojeným a motivovaným personálem
- nebo z pohodlí domova
- bez ohledu na národnost či handicap,
- v kteroukoliv denní či noční dobu
- získám bezplatně požadovanou kvalitní službu“

Silný portál – základní stavební kámen

- Zajištění přístupu do celého systému knihoven
- Využití
 - Pro knihovny => individuální služby klientům (např. sdílená katalogizace)
 - Pro samostatného uživatele (např. vyhledávání, objednávání)
 - Pro sdílení (indexaci) obsahu globálními vyhledávacími nástroji
- Všechny typy dokumentů v knihovnách (fyzické, digitalizované, placené EIZ, e-born...), vč. informací o nich (obsahy, obálky, citace v ISO formátu, anotace, ověření dostupnosti, prolinkování do dalších systémů, posouzení relevance vzhledem k dotazu...)
- Informace o knihovnách (geografická identifikace, otevírací doba, akce, dle specializace, další služby...)

Další cíle

- Vybudovat rychlý a spolehlivý systém dodávání dokumentů – MVS, EDD
 - MVS odkudkoliv, cokoliv, kamkoliv
 - Služby nad e-dokumenty jako nad fyzickými (jiné autorskoprávní aspekty)
 - Stanovit závazná pravidla pro sdílení služeb mezi knihovnami
- Sdílení uživatelských identit
 - Společné průkazky
 - Přenos primární registrace (registrující ručí za správnost údajů)
 - Ochrana osobních údajů řešená Knihovním zákonem
- On-line platby za služby
 - Mikroplatby (OpenCard, PayPal, PaySec)
 - Finanční vyrovnávání mezi knihovnami
- Rychlé zpracování nových dokumentů na trhu
 - Záznam musí být k dispozici, dokud je kniha uváděna na trh
 - Kratší lhůta pro nakladatele (dnes je 30 dnů) a zlepšení vymahatelnosti zákona

Co je ve strategii nového?

- Využití všech možností, které nabízí ICT
 - Masová digitalizace – dlouhodobá archivace
 - Integrace a propojení všech existujících zdrojů
- Myšlenka centrálních služeb
- Každá knihovna vstupem do systému a nabízí jeho služby
- Kvalitativně nová úroveň spolupráce
 - Katalogizace, sdílení služeb MVS, EDD
 - Stanovení odpovědností

Otázky

- Jak hodnotíte projekty INDOŠ, PIK, NPPG?
- Které instituce by měly mít jakou roli v rozvoji IG?
- Jak hodnotíte dosavadní činnosti knihoven?
- Co víte, že knihovny (veřejné/akademické) nabízí?
- A co by podle Vás měly?
- Jaké znáte aktivity knihoven?
- ... pokračování v referátu H. Selucké (2.12.)

Zdroje:

- Bláhová, Kateřina: Informační politika a informační systémy veřejné správy ČR
- Bowden: přednáška Information Generations, 2009.
- Brunovská, Ivana: Spolupráce EU a ČR v oblasti vzdělávání pro informační společnost
- Fišrová, Kateřina: Vývoj a proměny informační politiky EU
- [Koncepce rozvoje knihoven 2004-2010](#)
- [Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2014](#)
- Pitner, Tomáš. Státní informační politika ve vzdělávání - cíle a postupy : Co pro realizaci SIPVZ nabízí Fakulta informatiky Masarykovy univerzity v Brně? Příspěvek přednesený na semináři „Příprava škol na státní informační politiku ve vzdělávání“ Znojmo, 23.11.2000
- [SIKP Kapitola IX, i. gramotnost](#)